

Ενότητα 3: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Ε.Ε. αποτελεί ένα μοναδικό διεθνή οργανισμό διακυβερνητικής οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας ανάμεσα σε 28 ευρωπαϊκές χώρες.

- Ξεκίνησε το 1952 ως μία καθαρά οικονομική ένωση και μετεξελίχθηκε σ' ένα οργανισμό που δραστηριοποιείται σε ποικίλους τομείς (*οικονομία, εκπαίδευση, εξωτερική πολιτική, πολιτισμό, βιώσιμη ανάπτυξη*)
- Η Ε.Ε. βρίσκεται σε μία συνεχή διαδικασία ενοποίησης και επηρεάζει άμεσα τις τύχες κρατών και λαών, αλλάζοντας την εικόνα των ευρωπαϊκών κοινωνιών.
- Στην πορεία ενοποίησης κεντρικό πυλώνα αποτέλεσε η **οικονομία**, και στη συνέχεια τέθηκαν στόχοι με πολιτιστικό, πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο.
- Το πρόταγμα της «Ενωμένης Ευρώπης» αμφισβητήθηκε έντονα με την απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης (2004-2006)
- Στο σύγχρονο περιβάλλον της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας η Ε.Ε. καλείται ν' απαντήσει σε μεγάλες προκλήσεις όπως: η προώθηση της πολιτικής ενοποίησης, η δημογραφική γήρανση και η μετανάστευση, η ενίσχυση της ιδιότητας του ευρωπαίου πολίτη, η ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης στον διεθνή χώρο, η υποστήριξη θεμελιωδών αξιών του ευρωπαϊκού πολιτισμού (δημοκρατία, ισότητα, δικαιοσύνη, κοινωνική αλληλεγγύη)

1^η Δραστηριότητα: Διεύρυνση της Ε.Ε.

Η Ε.Ε. ξεκίνησε με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα & Χάλυβα (ΕΚΑΧ) με τη συνθήκη των Παρισίων που τέθηκε σε ισχύ το 1952.

Έτος	Ιστορία της Διεύρυνσης	Σύνολο
1952/1958	 Βέλγιο Γερμανία ¹ Γαλλία Ιταλία Λουξεμβούργο Ολλανδία	6
1973 ²	 Δανία ³ Ιρλανδία Ηνωμένο Βασίλειο	9
1981	 Ελλάδα	10
1986	 Ισπανία Πορτογαλία	12
1995 ²	 Αυστρία Φινλανδία Σουηδία	15
2004	 Τσεχία Εσθονία Κύπρος Λετονία Λιθουανία Ουγγαρία Μάλτα Πολωνία Σλοβενία Σλοβακία	25
2007	 Βουλγαρία Ρουμανία	27
2013	 Κροατία	28

2^η Δραστηριότητα: Η Διακήρυξη του Σουμάν

- Παρουσιάστηκε από τον Γάλλο υπουργό Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν το Μαΐο του 1950
- Πρότεινε τη δημιουργία μια Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, τα μέλη της οποίας θα διαχειρίζονταν από κοινού τη παραγωγή άνθρακα και χάλυβα.
- Με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου ο Σουμάν διακήρυξε ότι η παγκόσμια ειρήνη μπορούσε να διαφυλαχθεί με δημιουργικές προσπάθειες που θα στηρίζονται στην αλληλεγγύη των λαών.
- Με την ΕΚΑΧ η γαλλική κυβέρνηση προτείνει το σύνολο της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα να τεθεί υπό μία κοινή Αρχή της οποίας η οργάνωση δίνει δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες χώρες της Ευρώπης

3^η Δραστηριότητα: Διακήρυξη Ρώμης και ευρωπαϊκές συνθήκες

Με τη **διακήρυξη της Ρώμης**, με αφορμή την 60^η επέτειο της Ε.Ε. τον Μάρτιο του 2017 τονίζονται:

- η οικοδόμηση της Ευρώπης με κοινά θεσμικά όργανα και ισχυρές αξίες ως μίας κοινότητας ειρήνης, ελευθερίας, δημοκρατίας με σημαντική οικονομική δύναμη και υψηλά επίπεδα κοινωνικής προστασίας
- η αποφασιστικότητα για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων: τρομοκρατία, μετανάστευση, προστατευτισμός, κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες
- η επιθυμία για μια Ένωση ασφαλή, ευημερούσα και ανταγωνιστική που θα διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον πλανήτη και θα είναι ανοικτή στις ευρωπαϊκές χώρες που σέβονται τις αξίες της

3^η Δραστηριότητα: Διακήρυξη Ρώμης και ευρωπαϊκές συνθήκες Πληροφοριακό κείμενο

Από το 1951 μέχρι σήμερα υπογράφηκαν συνολικά 16 συνθήκες εκ των οποίων οι σημαντικότερες είναι:

- 1951: **Ιδρύεται η ΕΚΑΧ** (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα) με τη συνθήκη του Παρισιού. Συμμετέχουν : Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία.
- 1957: **Ίδρυση της ΕΟΚ** (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) από τις 6 παραπάνω χώρες με τη συνθήκη της Ρώμης
- 1957: η συνθήκη ίδρυσης της **Ευρατόμ** (Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας)
- 1992: Υπογραφή της **συνθήκης του Μάαστριχτ** που αναθεωρεί τη Συνθήκη της Ρώμης και δημιουργεί την **Ευρωπαϊκή Ένωση**.
- 1997: η συνθήκη του **Άμστερνταμ** που εισήγαγε νέες πολιτικές σχετικά με την ελευθερία κυκλοφορίας των προσώπων, το άσυλο και τη μετανάστευση
- 2001: η συνθήκη της **Νίκαιας** που μεταρρύθμισε τη δομή της Ε.Ε.
- 2009: η συνθήκη της **Λισσαβόνας** που αποσαφηνίζει τις αρμοδιότητες και παρέχει πλήρη νομική προσωπικότητα στην Ε.Ε.

4^η δραστηριότητα:

Εμβάθυνση-Διεύρυνση στην Ε.Ε.-κριτήρια προσχώρησης

Εμβάθυνση και διεύρυνση είναι 2 ρεύματα σκέψης σχετικά με το πώς πρέπει ν' αναπτυχθεί η Ε.Ε.

- Η έννοια της **εμβάθυνσης** αναφέρεται στη στενότερη ένωση και την αύξηση ολοκλήρωσης της Ε.Ε.
 - σημαντικότερη εκδήλωση αυτής εμβάθυνσης ήταν η Ο.Ν.Ε. δηλ. η οικονομική και νομισματική ένωση με τη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος του ευρώ
- Οι υπέρμαχοι της **διεύρυνσης** υποστηρίζουν την ένταξη νέων χωρών χωρίς αυστηρά κριτήρια
- η Ε.Ε. έχει καταφέρει να διευρυνθεί από 15 χώρες το 2004 στις 28 το 2013.

5^η Δραστηριότητα: Ευρωπαϊκή ιθαγένεια & δικαιώματα του ευρωπαίου πολίτη

Σύμφωνα με το άρθρο 20 της συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε.:

1. Θεσπίζεται **ιθαγένεια της Ένωσης**. Πολίτης της Ε.Ε. είναι κάθε πολίτης που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους-μέλους.
2. Οι πολίτες της Ε.Ε. έχουν τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπονται στις Συνθήκες:
 - ✓ το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας & διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών
 - ✓ το δικαίωμα του εκλέγειν & εκλέγεσθαι στις Ευρωεκλογές και δημοτικές εκλογές στο κράτος-μέλος της κατοικίας τους
 - ✓ το δικαίωμα ν' απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας της διπλωματικής και προξενικής προστασίας υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους υπηκόους του κράτους αυτού
 - ✓ το δικαίωμα ν' αναφέρονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή, καθώς και στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε.

Ευρωπαϊκά Θεσμικά όργανα

Η Ε.Ε. διαθέτει θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί στη προώθηση & υπεράσπιση των αξιών της και εξυπηρέτηση των συμφερόντων της.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 της Συνθήκης της Ε.Ε. το θεσμικό πλαίσιο αποτελείται από τα εξής 7 θεσμικά όργανα:

- 1) Το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** (ευρωβουλευτές που εκπροσωπούν τους πολίτες)
- 2) Το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** (ηγέτες των χωρών της Ε.Ε) που θέτει τις γενικές πολιτικές κατευθύνσεις της Ε.Ε.
- 3) Το **Συμβούλιο της Ε.Ε.** (αντιπροσωπεύει τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών)
- 4) Την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (προωθεί τα συμφέροντα της Ε.Ε. ως συνόλου, με μέλη που διορίζονται από τις κυβερνήσεις των χωρών-μελών)

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ε.Ε., και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτουν τους νόμους που τίθενται σε εφαρμογή σε όλη την Ε.Ε. και επικουρούνται από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από την Επιτροπή των Περιφερειών

- 5) Το **Δικαστήριο της Ε.Ε.** (εξασφαλίζει την τήρηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας)
- 6) Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** (υπεύθυνη για την ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική)
- 7) Το **Ελεγκτικό Συνέδριο** (ελέγχει τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της Ε.Ε.)

6^η δραστηριότητα: Οικονομική και Νομισματική Ένωση(ΟΝΕ)

Ως ΟΝΕ νοείται η διαδικασία που αποβλέπει στην εναρμόνιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των χωρών της Ε.Ε., με στόχο την εφαρμογή του ενιαίου νομίσματος (ευρώ).

Η ΟΝΕ πραγματοποιήθηκε σε **3 στάδια**:

- 1990-1993: ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε., ενίσχυση συντονισμού μεταξύ κεντρικών τραπεζών
- 1994-1998: σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των χωρών της Ε.Ε. για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών και ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (1998)
- 1999 & εξής: αμετάκλητος καθορισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών και εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή (2002)

Μετά την κρίση του 2008 η Ε.Ε. ενίσχυσε τα συστήματα οικονομικής διακυβέρνησης με έλεγχο : υπερβολικών δημοσίων ελλειμμάτων και επιπέδων δημόσιου χρέους

7^η δραστηριότητα: Το ευρώ ως όχημα για την οικονομική και νομισματική ένωση

Οφέλη από τη χρήση του ευρώ:

1) Για τους πολίτες:

- ✓ άνοιγμα της εσωτερικής αγοράς σε 330 εκατομμύρια πολίτες που έχουν τη δυνατότητα άμεσης σύγκρισης των τιμών για αγαθά & υπηρεσίες
- ✓ εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου
- ✓ απόλυτη διαφάνεια στις τιμές

2) Για τις επιχειρήσεις:

- ✓ η διαμόρφωση ίσων όρων ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά αποτελεί ισχυρό μοχλό ανάπτυξης
- ✓ το ευρώ έχει καταστήσει ευκολότερες τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ χωρών της ζώνης του ευρώ δίνοντας ώθηση για επενδύσεις σε συνδυασμό με τη σταθερότητα του νομίσματος

3) Για τα κράτη-μέλη:

- ✓ τα οφέλη στο εμπόριο και τις επενδύσεις έχουν επηρεάσει ευνοϊκά την ανάπτυξη και απασχόληση
- ✓ η παροχή άφθονης ρευστότητας στο Ευρωσύστημα διευκολύνει την αντιμετώπιση προβλημάτων στη διατραπεζική αγορά σε μια περίοδο χρηματοοικονομικών κλυδωνισμών και αβεβαιότητας

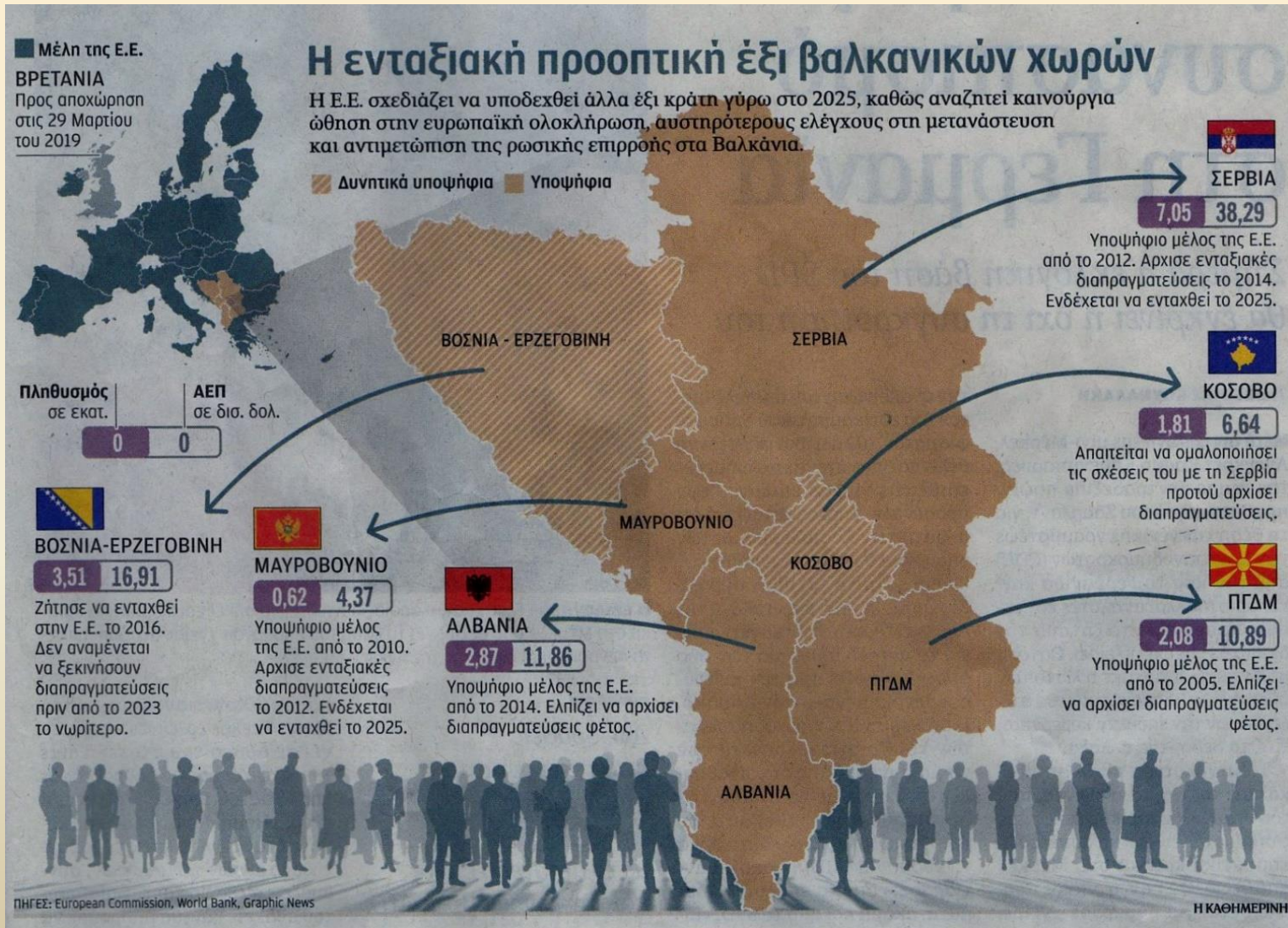
7^η δραστηριότητα: Το ευρώ ως όχημα για την οικονομική και νομισματική ένωση (συνέχεια)

- Η χρήση του ευρώ οδήγησε αρχικά σε σχετική σύγκλιση μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών-μελών
- Ωστόσο η κρίση του 2008 μεγέθυνε τις διαφορές που ήδη υπήρχαν σε θέματα όπως: *ανταγωνιστικότητα, αντοχή τραπεζικού τομέα, βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών*
- Τα τελευταία έτη εξακολουθούν να υφίστανται έντονες διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών σε βασικά οικονομικά μεγέθη
- Είναι χαρακτηριστικό ότι το βιοτικό επίπεδο μειώθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσης ιδίως σε χώρες όπως η Ιταλία που το ΑΕΠ της παραμένει καθηλωμένο, ενώ της Γερμανίας αυξάνεται σταθερά

Αποχώρηση κράτους-μέλους από την Ε.Ε.

- Στις 23/6/2016 οι πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου (Μεγάλη Βρετανία) ψήφισαν σε δημοψήφισμα, υπέρ της αποχώρησης της χώρας τους από την Ε.Ε.
- Στις 29/3/2017 το Η.Β. ανακοίνωσε επίσημα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την πρόθεση του ν' αποχωρήσει από την Ε.Ε.
- Επί του παρόντος, το Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθεί να είναι πλήρες μέλος της Ε.Ε. , οι διαπραγματεύσεις για τη διαδικασία εξόδου συνεχίζονται, ενώ το Brexit θα ολοκληρωθεί στις 30/3/2019.

Υποψήφια νέα μέλη της Ε.Ε.

Υποψήφια νέα μέλη της Ε.Ε. (συνέχεια)

1) Σε διαδικασία διαπραγμάτευσης:

- Σερβία: το 2014 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις
- Μαυροβούνιο: το 2012 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις
- Τουρκία: το 2006 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις

2) Δυνάμει υποψήφιος για προσχώρηση:

- Αλβανία
- FYROM

Για τις 2 αυτές χώρες εκκρεμεί σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για έναρξη των διαπραγματεύσεων ένταξης

3) Υποψήφιος για προσχώρηση:

- Βοσνία & Ερζεγοβίνη
- Κοσσυφοπέδιο